

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Затверджено

Вченою радою _факультету іноземної філології_

назва фак.-ту, інституту

протокол № 3 від 30 вересня 2024 р.

Голова Вченої ради, декан

Г.Ф. Морошкіна
ініціали, прізвище

ШЕКСПІРІВСЬКИЙ ДИСКУРС І ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

ступеня доктора філософії

зі спеціальності _035 «Філологія»_

код та найменування спеціальності

освітньо-наукова програма _«ФІЛОЛОГІЯ»_

назва освітньо-наукової програми

Укладач:

Торкут Н. М., професор кафедри німецької філології, перекладу та світової літератури,
доктор філологічних наук, професор

Погоджено:

Гарант освітньо-наукової програми

підпис

Г. І. Приходько

ініціали, прізвище

Запоріжжя 2024

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрямок підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	вибіркова	
		Цикл дисциплін професійної підготовки	
Розділів – 2	Спеціальність 035 Філологія	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 16/ 90		IV-й	III-й
		Лекції	
		16 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3,5	Спеціалізації 035.04 – Германські мови та літератури (переклад включно) 035.05 – Романські мови та літератури (переклад включно)	Семінарські	
		0 год.	---
	Освітні програми: Мова і література (англійська, німецька, французька, іспанська); Переклад (англійський, французький) Рівень вищої освіти: бакалаврський	Самостійна робота	
		74 год.	.
		Вид підсумкового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни «Шекспірівський дискурс і глобальні виклики сучасності» є формування уявлення про те, як твори Вільяма Шекспіра і їх сучасні культурні репрезентації можуть використовуватися для подолання розривів і асиметричних форм комунікації з представниками інших культур та здатні сприяти пошуку конструктивних стратегій мінімізації негативних наслідків, спричинених викликами глобалізації, геополітичними кризами (зокрема, військовою агресією РФ на Сході України та анексією Криму) та характерним для постсучасності станом екзистенційної непевності.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Шекспірівський дискурс і глобальні виклики сучасності» є:

- ♦ актуалізувати знання студентів про творчість Вільяма Шекспіра, набуті в процесі вивчення вибіркової дисципліни «Інтермедіальні проєкції шекспірівського канону» та через долучення до здобутків новітнього шекспірознавства продемонструвати аксіологічний потенціал і епістемологічну продуктивність творів англійського драматурга як універсальної культурної константи глобалізованого світу.
- ♦ дати системне уявлення про шекспірівський дискурс як гетерогенний поліморфний рецептивний феномен, визначити його статус та специфіку кореляції з науковою парадигмою літературної компаративістики та глобальними викликами сучасності;

- ◆ поглибити розуміння складних соціокультурних процесів та індивідуальних кризових ситуацій через інтердисциплінарну інтерпретацію Шекспірівських творів та породжуваного ними дискурсу;
- ◆ розвивати навички аналізу політичної проблематики і дискурсу влади у історичних хроніках і римських п'єсах Шекспіра та формувати здатність до критичного осмислення їх аксіологічної продуктивності в умовах глобалізації;
- ◆ виробляти здатність розкодовувати актуальні імпліцитні смисли в текстах Шекспіра та виховувати расову, гендерну і релігійну толерантність через долучення до мистецької складової шекспірівського дискурсу.
- ◆ поглибити розуміння кореляції смислового діапазону Шекспірівського дискурсу з екзистенційними викликами сучасності (війна, епідемія, екологічні та психологічні катастрофи, дегуманізація та ін.)
- ◆ стимулювати інтерес до використання набутих в процесі вивчення курсу знань і аналітичних навичок у повсякденній практиці та майбутній професійній діяльності філолога, викладача, перекладача;
- ◆ підвищувати загальнокультурну ерудицію і розвивати дослідницький потенціал студентів, заохочуючи їх до написання індивідуальних проєктів на Всеукраїнський шекспірівський конкурс ім. Віталія Кейса, а також залучаючи до Всеукраїнських і міжнародних шекспіроцентричних заходів і акцій.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- ◆ сутність терміну шекспірівський дискурс, його зміст, структурні елементи і місце у категоріальній сітці новітньої гуманітаристики;
- ◆ специфіку кореляції понять глобальні виклики сучасності і шекспірівський канон, шляхи і механізми глобалізації Шекспіра, форми взаємодії шекспірівського дискурсу з соціокультурним контекстом;
- ◆ специфіку співвідношення шекспірівського дискурсу з екзогенними викликами (пандемії, екологічні кризи, військові конфлікти)
- ◆ характер репрезентації дискурсу влади (постать політика, лідер і натовп, узурпація влади, тиранія, маніпуляції суспільною думкою, роль риторики та ін.) у п'єсах Вільяма Шекспіра та його зв'язок з тогочасним історико-політичним контекстом;
- ◆ основні стратегії актуалізації дискурсу влади в новітніх інтермедіальних проєкціях творів Шекспіра (зокрема, в театрі та кіно) та його кореляцію з викликами сучасності;
- ◆ особливості художнього зображення різних форм інакшості (етнокультурна, гендерна, релігійна, світоглядна) та проблематики екзилу у Шекспірових

творах та характер впливу його мистецької оптики на колективну пам'ять та сучасний соціум;

- ◆ аскіологічну семантику таких творів В. Шекспіра, як: сонети, «Річард II», «Річард III», «Коріолан», «Юлій Цезарь», «Ромео і Джульєтта», «Гамлет», «Венеціанський купець», «Король Лір», «Буря», та механізми їх аккультурації у новітніх інтермедіальних проекціях.

вміти:

- ◆ використовувати аналітичний досвід інтерпретації Шекспірівських текстів та їх інтермедіальних проєкцій при зіткненні з глобальними викликами сучасності та в міжкультурній комунікації;
- ◆ вільно оперувати поняттями і термінами компаративістики та користуватися науковою, навчально-методичною та довідковою літературою з проблематики курсу;
- ◆ орієнтуватися у шекспірівському дискурсі та виявляти його зв'язок із світоглядними, естетичними та соціо-психологічними запитами сучасності;
- ◆ аналізувати аксіологічну семантику художніх текстів В. Шекспіра у їхньому співвіднесенні з авторською ціннісною інтенціональністю, реаліями тогочасного контексту та глобальними викликами сьогодення;
- ◆ самостійно здійснювати інтердисциплінарну інтерпретацію шекспірівського дискурсу в контексті аналізу поточної онтологічної ситуації та індивідуальних екзистенційних колізій з метою зміцнення резистентності щодо катастрофізму і підвищення адаптивності;
- ◆ розпізнавати шекспірівську інтертекстуальність у сучасному комунікативному просторі (художніх творах, театральному і кіномистецтві, музиці, живописі, журналістиці, політичній та ідеологічній сфері та ін.), виявляти і адекватно оцінювати її епістемологічну продуктивність (аккультурація, симулякризація, маніпулятивні стратегії, перепрочитання і зміщення смислових акцентів та ін.)
- ◆ вміло використовувати сучасні цифрові технології і програмні продукти, а також набутий інтерпретативний досвід для створення якісного інтелектуального контенту, який може використовуватися під час викладання предмету зарубіжна література в середній школі, у публічній комунікації (рецензії на новітні постановки та екранізації Шекспіра; участь у радіо та телепрограмах тощо) та науковому середовищі (Всеукраїнський конкурс шекспірознавчих досліджень і креативних проєктів ім.Віталія Кейса, Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт із романо-германських мов та літератур, Міжвишівська студентська науково-практична конференція « Різдвяні наукові читання» та ін.)

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **результатів навчання (компетентностей)**:

Вид компетентності	Шифр	Визначення компетентності
Інтегральна компетентність	ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі літературознавства, культурології, мистецтвознавства в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування наукових теорій та методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності	ЗК	1. Здатність до критичного мислення й ціннісно-світоглядної реалізації особистості як прояву резистентності до екзистенційних викликів глобалізованого світу 2. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел філологічного та загальногуманітарного профілю. 3. Здатність до зрозумілого і недвозначного донесення до фахівців і нефахівців власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують. 4. Усвідомлена повага до різноманіття культур, толерантне ставлення до «іншого». 5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, аргументованих суджень і обґрунтованих висновків. 6. Уміння застосовувати знання у індивідуальних та суспільних кризових онтологічних ситуаціях, зокрема, уміння самостійно знаходити релевантні колізії у художніх творах та їх проєкціях, визначати їх аксіологічну значимість. 7. Здатність до проведення наукових досліджень та підготовки креативних прєктів на матеріалі контекстуальної аккультурації літературних творів.
Спеціальні (фахові,	СК	1. Розуміння специфіки кореляції літератури і глобальних історичних, соціально-політичних та культурних процесів.

предметні) компетентності	(СФК, СПК)	2. Здатність до перепрочитання класики в контексті діалогу глобального і локального, центру і периферії, що уможливорює використання антропокреативного потенціалу науки про мистецтво слова і дає можливість майбутнім філологам відчувати власну здатність впливати на суспільні процеси 3. Здатність до підбору , систематизації та аналізу літературних та мистецьких артефактів, релевантних запитам сучасності 4. Здатність реферувати і створювати письмові тексти державною та іноземними мовами. 5. Здатність здійснювати компаративний аналіз різножанрових текстів та їх інтермедіальних проєкцій з урахуванням їхніх зв'язків із екзистенційними викликами, що стоять перед сучасним соціумом та індивідумом. 6. Професійні знання й уміння з обраної філологічної спеціалізації: літературознавства, перекладознавства, методики викладання зарубіжної літератури. 7. Розуміння сутності й соціального значення майбутньої професії, основних проблем дисциплін, що визначають конкретну філологічну галузь, їх взаємозв'язку в цілісній системі знань. 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань. 9. Здатність до здійснення навчально-методичної діяльності у загальноосвітніх навчальних закладах та до перекладацької роботи. 10.Здатність кваліфіковано й коректно з застосовувати іншомовні компетенції у різних сферах професійної діяльності.
------------------------------	---------------	--

Міждисциплінарні зв'язки.

«Шекспірівський дискурс і глобальні виклики сучасності»— вибіркова професійно-орієнтована дисципліна, націлена на формування системних уявлень про те, як твори Вільяма Шекспіра і їх сучасні культурні репрезентації можуть використовуватися для подолання розривів і асиметричних форм комунікації з представниками інших культур та здатні сприяти пошуку конструктивних стратегій мінімізації негативних наслідків, спричинених

викликами глобалізації, геополітичними кризами (зокрема, військовою агресією РФ на Сході України та анексією Криму) та характерним для постсучасності станом екзистенційної непевності.

Оскільки здатність Шекспіра – центральної фігури Західного літературного канону - впливати на культурний поступ людства не викликає жодних сумнівів, включення шекспіроцентричних курсів до навчальних планів підготовки фахівців-гуманітаріїв у провідних університетах світу є закономірним.

Для української філологічної освіти важливість такого курсу детермінована як соціокультурними викликами (потребою формування резистентності до глобальних викликів сучасності через пере/прочитання класичних творів та їх міжсеміотичних проєкцій), так і власне академічними чинниками (необхідністю бути рівноправними учасниками діалогу з представниками інших культур, долати розриви і асиметрію міжкультурної комунікації).

Відтак курс має тісні зв'язки як із дисциплінами гуманітарного профілю (соціологія, політологія, філософія, історія, психологія, мистецтвознавство), так і з нормативними теоретичними дисциплінами циклу професійної підготовки, зокрема, «Вступ до літературознавства», «Історія зарубіжної літератури: Середні віки та Відродження», «Лінгвокраїнознавство», «Теорія і практика художнього перекладу».

Крім того, курс *«Шекспірівський дискурс і глобальні виклики сучасності»* актуалізує знання і розвиває навички компаративного аналізу, набуті студентами під час минулорічного вивчення дисципліни *«Інтермедіальні проєкції шекспірівського канону»*, демонструючи аксіологічний потенціал і епістемологічну продуктивність шекспірівського дискурсу, поглиблюючи розуміння складних соціокультурних процесів та індивідуальних кризових ситуацій через інтердисциплінарну інтерпретацію творів англійського драматурга як універсальної культурної константи глобалізованого світу.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. *Пере/прочитання Вільяма Шекспіра як джерело антропокреативної енергії*

Тема 1. *Шекспірівський дискурс і сучасність: форми взаємодії, специфіка діалогу*.

Загальна характеристика сучасних наукових уявлень про глобальні виклики та місце Вільяма Шекспіра в постіндустріальному світі. Концепція Гарольда Блума (Шекспір як центр Західного канону), її обґрунтування та полеміка навколо неї. Основні шляхи глобалізації Шекспіра: діахронічний аспект (роль мандрівних труп, апропріація для власних цілей, переклади: доместикація і форенізація, попкультура, інтернет, комп'ютерні ігри. Бальц Енглер про форми присутності Шекспіра в світовій культурі (театр, читання,

цитування) та розвиток цієї концепції (інтермедіальні проекції, цифрові мережі).

Космополітичний Шекспір і локальні Шекспіри. Від бардоманії до десакралізації. Ім'я Шекспіра у комунікативному просторі сучасності: мас-медіа, політичний дискурс, топоніміка, освітньо-наукова та туристична сфери. Семіотична продуктивність імені автора та специфіка її реалізації (символ, емблема, симулякр). Онтологізація художніх образів та літературний туризм (Верона, Ельсінор).

Поняття шекспірівського дискурсу. Шекспір як засновник дискурсивності (концепція Юрія Черняка). Шекспір і світова літературна класика (характер впливу, апологети і хейтери). Переклади Шекспіра як чинник культуротворення та самоідентифікації націй. Великий Бард і популярна культура (від бардоманії до десакралізації; реклама, стрітарт, інтернет-меми та ін.).

Глобальні екзистенційні виклики і творчість Шекспіра: загальна постановка проблеми. «Гамлет» – як художня репрезентація екзистенційної кризи. Парадокси рецепції трагедії (Куно Фішер, Тен Брік, А. Шлегель – Вольтер, В. Жуковський, Л. Толстой). Гамлетизм (сутність феномену, історія виникнення, національні моделі). Рефлексія як прояв антропоспроможності. Перекладні «Гамлети» як виклик колоніальному і тоталітарному дискурсам. Любовна колізія в «Гамлеті» та його літературних і міжсеміотичних проекціях (роман «Гертруда і Клавдій» Дж.Апдайка, фільм «Офелія», реж.Клер Маккарті, 2019).

Тема 2. Екзогенні екзистенційні виклики і Вільям Шекспір: пандемія і екологія.

Медицина і Шекспір: лінії перетину. Особливості медицини в ренесансній Англії (хто надавав медичні послуги, як і де вони навчалися; що собою являли уявлення ренесансців про анатомію людини; якими були медичні заклади і гігієна в англійських містах та селах, інфекційні хвороби в ренесансній Європі) та відлуння уявлень про неї у текстах В. Шекспіра.

Епідемії чуми в житті та творчості В. Шекспіра. Чума як колізія («Ромео і Джульєтта»), як метафора та об'єкт зображення. Чума і закриття театрів. Уроки Шекспіра: від жаху до емпатії, етики, творчості.

Екологічна проблематика у творах Шекспіра: світ флори і фауни, ланцюг буття, гармонія людського існування («Сонети», «Буря», «Король Лір»).

Розділ 2. Політико- соціальні виклики та їхній вплив на психологію особистості крізь оптику Вільяма Шекспіра.

Тема 3.»Ричард III» В. Шекспіра і політика: специфіка взаємодії.

Політична проблематика в історичних драматичних хроніках і римських п'єсах Шекспіра: специфіка взаємодії вимислу і факту. Політичні виклики: узурпація влади і тиранія («Річард III»), одноосібна влада versus демократія, диктатура і протест проти неї («Юлій Цезар»), слабкий політик, макіавелізм харизматичного лідера («Річард II»). Зворотній бік ренесансного індивідуалізму як пересторога сучасності.

Специфіка Шекспірівської візії історії (концепції Ю. Шведова, М. Барга, Б. Корнелюка). Політична пропаганда елизаветинської доби: фікціоналізація історичної персони Ричарда III в контексті тюдоровського міфу. Поліідентичність шекспірівського Річарда Глостера: воїн, каліка, зухвалий лицемір, спокусник, актор, узурпатор влади, тиран, нерозкаяний грішник. Візуальні репрезентації образу Ричарда III: історичні портрети, акторська галерея (Девід Геррік, Е. Кін, Ч. Кін, Г. Ірвінг, Ф. Корнер, Л. Олів'є, Е. Шер, Д. Тротон, Л. Данильчук, Б. Бенюк, Б. Камбербетч).

Смислові лакуни Шекспірівської хроніки як джерело креативності проактивних реципієнтів: романтичний Ричард III як гімн сильній волі, «Річард III» на сцені Третього Рейху, моновистава Ервіна Гааса (Театр на Таганці), сучасні українські театральні версії образу протагоніста (Лідія Данильчук, Богдан Бенюк).

Політемпоральний синтез в кіноекранізації «Річард III» Ричарда Лонкрейна : специфіка, функції, епістемологічна продуктивність. (концепція Богдана Корнелюка). Міжсеміотична де/реконструкція текстових топосів як відповідь на глобальні політичні виклики : жага влади – війна- тиранія- деградація особистості.

Тема 4. Політологічні виміри ідейно-смыслового тезаурусу римської п'єси В. Шекспіра «Юлій Цезар».

Римські п'єси В. Шекспіра та владний дискурс елизаветинської доби. Специфіка рецепції та де/реконструкції античного матеріалу в «Юлії Цезарі»: діалог з Плутархом, природа шекспірівських анахронізмів, рівні «римського тексту» за концепцією К. Борискіної (топонімічний, релігійно-філософський, метафізичний).

Політичний підтекст в «Юлії Цезарі» як стратегія соціальної інтеракції. Актуалізація злободенної елизаветинської проблематики у римській п'єсі: аналогії та паралелі з постатями англійського владного Олімпу (Брут – Ессекс,

Цезар – Єлизавета, Кассій – Саутгемптон); концентрація повноти влади в руках монарха, змова, повстання, зрада та ін.

Доля Шекспірівського твору в умовах зміцнення тоталітарних режимів: маніпуляція міфологемами величі Риму (постановка італійського режисера Н. Тамберлані на замовлення Муссоліні, 1935) та божественності Цезаря (постановка Ю. Фелінга у гітлерівській Німеччині, 1940).

Мотиви змови, зради, політичного суперництва , помсти, загрозливих наслідків єдиновладдя та диктатури, небезпеки некерованого насильства як ідейно-сміслові домінанти кінематографічних інтерпретацій Дж. Манкевича (1953), Г. Дорана (2012), С. Берджа (1970), Р. Лінклейтера (2008), Б. Сміта (2009), братів П. і В. Тавіані (2012), Д. Перрі (1955).

Тема 5. Шекспірівські політики: типологія і поведінкові моделі

Історична хроніка «Річард II» (1595) в контексті політичної ситуації початку XVII століття: політизація сюжету. Генетичні джерела Шекспірового твору: «Хроніки Англії, Шотландії та Ірландії» (1587) Р. Голіншеда, поетична збірка «Дзеркало магістратів» (1559), анонімне мораліте «Вудсток» (1591-95), «Громадянська війна між династіями Ланкастерів і Йорків» (1595) С. Даніеля. Шекспірівські «додавання» (Королева, Герцогиня Йоркська, Герцогиня Глостерська) та їхні функції. Едиційна історія (вилучення епізоду зречення Річарда II (Дія 4, Сцена 1) – з перших трьох кuartо, які вийшли за часів правління Єлизавети), постановка напередодні заколоту лорда Ессекса (1601) як пропагандистська стратегія та її наслідки.

Дві моделі політичного управління: Богом даний державець – державець, якого підтримує знать і народ. Деспотичний тиран Річард II (зловживання владою, несправедний суд та ін.) і право підданих на протест. Слабкий монарх як загроза державі, трагічні наслідки недбалого ставлення до обов'язків державця. Алегорія державець-садівник (дія 3, сцена IV,) як політологічна епістема.

Герцог Генріх Болінгборк і проблема політичного вигнання. Харизма, макіавелізм, підступність як наріжні камені психологічного портрету Генріха IV. Політична перемога Генріха і моральний злочин заради збереження влади. Політичні наслідки узурпації престолу (війна Червоної та Білої троянд)

Художня репрезентація бінарної опозиції (емблематика, анімалістична метафорика, біблійні алюзії: Каїн – Авель, Пілат – Христос, Іуда _ Христос) в Шекспірівському тексті та його перекладах. Ускладнена амбівалентність образів як стимул проактивних інтерпретацій. Новітні театральні постановки «Річарда II» (Дебора Ворнер, 1995; Тревор Нанн, 2005; Юкіо Нінагава, 2016) та екранізації («Порожня корона», 2016, реж. Руперт Гуд): ключові концепти, пріоритетні аспекти.

Розділ 3. Свій- чужий-інший: досвід подолання відчуження у/через Шекспіра.

*Тема 6. Вигнання і диктат посередності у п'єсі
«Коріолан», екранізації Р. Файнса та виставі
Дмитра Богомазова.*

Сюжет про Коріолана у «Прарлельних життєписах» Плутарха та його трансформація у п'єсі В. Шекспіра. Міфологізація постаті історичного Кая Марція Коріолана: зрадник чи ніщанська надлюдина (Діонісій Галікарнаський, Плутарх, Шекспір, Бертольд Брехт, Томас Еліот, художники, композитори, театральні і кінорежисери). Кореляція сюжету з Єлизаветинсько-яковинським контекстом (захоплення греко-римською військовою доблестю, народні бунти, спричинені голодом).

Проблемно-сміслові виміри шекспірівської версії античного сюжету : філософський (екзистенційна криза сильної особистості), соціополітичний (самодостатній лідер і народні маси), політологічний (маніпулятивні стратегії трибунів, поразка сенату, «зворотній бік» великої політики), психологічний (травма, спричинена кризою ідентичності, драма екзилу, безпідставні звинувачення у зраді як поштовх до реальної зради), гендерний (вплив матері на структуру особистості і долю героя, стосунки між Коріоланом та полководцем вольсків Авфідієм), ідеологічний (небезпека перетворення сильного лідера на диктатора), алегоричний (байка Мененія про бунт частин тіла проти живота та розгляд казусу Коріолана крізь призму тілесності), приватно-інтимний (стосунки у сімейному трикутнику Волумнія – Кай Марцій – Вергілія) і навіть педагогічний (ціннісні уявлення і характер Малого Марція – сина Коріолана).

Влада і авторитет, автократія і демократія, політичні процеси та їх мотивація. Психологічні передумови злету і падіння Кая Марція, проблема ідентичності протагоніста: римськість «старого» зразка, маскулінність, гомоеротизм, військова честь. Політичне тіло як концептуальна метафора (байка Мененія, Дія 1, сцена 1), анімалістична тропіка.

Інтерпретації «Коріолана» в різних політичних контекстах: поема Т. С. Еліота «Коріолан», 1931, провокативні постановки в Німеччині часів III Рейху, Брехтівська «переробка» шекспірової п'єси (1951-53) та її вплив на сценічну історію, вистава Каарела Ірда (Естонія, 1964). Постановка-телеверсія ЛенТВ (режисер Д. Карасик, 1969) та особливості репрезентації конфлікту герой – плебс (інтерпретація протагоніста Сергієм Юрським).

Політичні та психологічні акценти в екранізації «Коріолана», здійсненій Ральфом Файнсом (2011): вплив на неї історичної пам'яті використаних локацій, час і місце дії, підбір акторів, гендерні відносини; зміни в п'єсі Шекспіра, внесені в процесі осучаснення; візуальні ефекти, що відсилають до впізнаваних образів сучасних європейських катаклізмів.

Вистава Дмитра Богомазова (Київський театр ім. Івана Франка, 2019) як «культурний код нашого часу» (багатоповерховість п'єси, мовна поліфонія, специфіка і функції сценічного простору, проблема ідентифікаційного вибору реципієнта).

Тема 7. Расова і гендерна проблематика в трагедії Шекспіра «Отелло».

«Отелло» (1604) В. Шекспіра на тлі політичної і культурної атмосфери тогочасся: ренесансні типи особистостей, імпліцитний зв'язок з міфологією (вибір Кіпру як однієї з значимих локацій, полотно Боттічеллі «Венера і Марс» як ключ до інтерпретації магістральної колізії: війна і кохання).

Специфіка трансформації сюжетного першоджерела (новела 7 з III декади збірки італійського новеліста Джіральді Чинтіо «Гекатоміті», 1565): заміна емблематично-статусних імен антропонімами, мілітарний і політичний фон (експансія Османської імперії, похід турків на Кіпр 1570 року, складні геополітичні стосунки елизаветинської Англії з іншими християнськими державами і мусульманським світом, кореляція загальних умонастроїв потенційних реципієнтів з перемогою англійців над Непереможною Армадою (1588) та англійсько-турецькими стосунками), расовий дискурс (негри, маври, туземці, проблема мови, освіти, упередженості).

Дискусії щодо природи конфлікту «Отелло»: ренесансна віра в людину *versus* цинічна підступність (О. Пушкін, П. Саксаганський), втрата гармонії (О. Блок), трагедія ревнощів, расова проблематика (Дж. Метьюз). Чи існувала расова упередженість в ренесансній Англії? Репліка 6-го президента США (1825-1829) Джона Квінсі Адамса (про те, що він наляканий ідеєю, щоб негр міг доторкнутися до білої жінки) як триггер дискусій щодо кольору шкіри Отелло. Темношкірі виконавці ролі Отелло (Айра Олрідж, Пол Робінсон, Віллард Вайт), фотонегативна вистава Джуда Келлі (1998) з афорамериканцями у всіх ролях, крім «білого Отелло», якого зіграв Патрік Стюарт.

Гендерна проблематика у трагедії. Дездемона *versus* Брабанціо: покора, виклик, протест. Дездемона *versus* Отелло: чи можлива гармонія? Моделі міжгендерних стосунків (Отелло – Дездемона, Яго – Емілія, Кассіо – Б'янка). Синдром Отелло як психіатричний термін.

Тема 8. Дискурс Іншого у комедії «Венеціанський купець» та стратегії його актуалізації в міжсеміотичних проєкціях

Трагічна доля Родріго Лопеса і єврейське питання в елизаветинській Англії. Хто він – Інший – у комедії «Венеціанський купець». Полемічність жанрової ідентифікації твору: в першій назві – «найприємніша історія», у першому Фоліо – комедія, у XIX ст. – трагедія, сьогодні – проблемна п'єса. Три сюжетні лінії п'єси «Венеціанський купець» В. Шекспіра (романтична любовна

історія, позика під заставу фунту плоті, історія з перснем) та їхні першоджерела (новела зі збірки «Овеча голова» Джованні Фьорентино (1378), «Римські діяння» (XIII ст.), «Декамерон» Дж. Боккаччо, «Оратор» А. Сільвейна, п'єси «Єврей», «Венеціанський єврей» Т. Деккера, «Мальтійський єврей» К. Марло (1588)).

Стосунки Антоніо – Бассаніо в світлі квір-стадіз, фройдівські ремарки на полях п'єси. Текстові пасажі з еротичним кодуванням та проблема їх відтворення у міжмовному та міжсеміотичному перекладі.

Полярність інтерпретацій образу Шейлока в контексті сценічної історії «Венеціанського купця»: видатні виконавці ролі: Чарльз Маклін, Едмунд Кін, та ін., кубістська постановка Макса Рейнгардта (1921), дебютна постановка Комісаржевського у Стретфорді (1932).

Специфіка постановки п'єси «Венеціанський купець» у Третньому Рейху. Пост-геноцидні акценти у повоєнних болгарських постановках, в новітніх інтерпретаціях, зокрема у виставі RST (2015). Видатні актори у ролі Шейлока: Дастін Хофман, Ворен Мітчел, Ентоні Шер, Генрі Гудмен, Аль Пачіно.

Фільм Майкла Редфорда (2004): роль контекстуалізації, специфіка єврея як імагообразу, Аль Пачіно і Джеремі Айронз: роль акторської гри у художній інтерпретації образів і магістрального конфлікту. Жанрова деконструкція оригіналу в контексті дискурсу Іншого.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	Усього	У тому числі				Усього	У тому числі			
		Лек.	Сем.	Сам. роб.	Інд. завд.		Лек.	Сем.	Сам. роб.	Інд. завд.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ 1. Пере/прочитання Вільяма Шекспіра як джерело антропокративної енергії										
Тема 1. Шекспірівський дискурс і сучасність: форми взаємодії, специфіка діалогу	12	2		8	2					
Тема 2. Екзогенні екзистенційні виклики і Вільям Шекспір: пандемія і екологія.	12	2		8	2					

Разом за розділом 1	24	4		16	4					
Розділ 2. Політико-соціальні виклики та їхній вплив на психологію особистості крізь оптику Вільяма Шекспіра										
Тема 3. <i>«Ричард III» В. Шекспіра і політика: специфіка взаємодії</i>	11	2		8	1					
Тема 4. <i>Політологічні виміри ідейно- смислового тезаурусу римської п'єси «Юлій Цезар» В. Шекспіра.</i>	11	2		8	1					
Тема 5. <i>Шекспірівські політики: типологія і поведінкові моделі</i>	11	2		8	1					
Разом за розділом 2	33	6	0	24	3					
Розділ 3. Свій-чужий-інший: досвід подолання відчуження у/через Шекспіра										
Тема 6. <i>Вигнання і диктат посередності у п'єсі «Коріолан», екранізації Р. Файнса та виставі Дмитра Богомазова</i>	11	2		8	1					
Тема 7. <i>Расова і гендерна проблематика в трагедії Шекспіра «Отелло»</i>	11	2		8	1					
Тема 8. <i>Дискурс Іншого у комедії «Венеціанський купець» та стратегії його актуалізації в міжсеміотичних проєкціях</i>	11	2		8	1					
Разом за розділом 3	33	6		24	3					
• Усього годин	90	16	0	64	10					

5. Теми лекційних занять

№ теми з/прогр.	Назва теми	Кількість годин
1	Шекспірівський дискурс і сучасність: форми взаємодії, специфіка діалогу	2
2	Екзогенні екзистенційні виклики і Вільям Шекспір: пандемія і екологія.	2
3	”Ричард III ” В. Шекспіра і політика: специфіка взаємодії.	2
4	Політологічні виміри ідейно- смислового тезаурусу римської п’єси «Юлій Цезар» Шекспіра.	2
5	Шекспірівські політики: типологія і поведінкові моделі	2
6	Вигнання і диктат посередності у п’єсі «Коріолан», екранізації Р.Файнса та виставі Дмитра Богомазова.	2
7	Расова і гендерна проблематика в трагедії Шекспіра «Отелло».	2
8	Дискурс Іншого у комедії «Венеціанський купець» та стратегії його актуалізації в міжсеміотичних проєкціях.	2
Разом		16

6. Самостійна робота

№ теми з прогр.	Назва теми	Кількість годин
1	Шекспірівський дискурс і сучасність: форми взаємодії, специфіка діалогу	8
2	Екзогенні екзистенційні виклики і Вільям Шекспір: пандемія і екологія.	8
3	«Ричард III» В. Шекспіра і політика: специфіка взаємодії.	8
4	Політологічні виміри ідейно- смислового тезаурусу римської п’єси «Юлій Цезар» Шекспіра.	8
5	Шекспірівські політики: типологія і поведінкові моделі	8

6	Вигнання і диктат посередності у п'єсі «Коріолан», екранізації Р. Файнса та виставі Дмитра Богомазова.	8
7	Расова і гендерна проблематика в трагедії Шекспіра «Отелло».	8
8	Дискурс Іншого у комедії «Венеціанський купець» та стратегії його актуалізації в міжсеміотичних проєкціях.	8
9	Індивідуальне дослідницьке завдання або індивідуальний креативний проєкт	10
Разом		74

7. Індивідуальне завдання

Індивідуальна робота студентів може бути представлена в одній з двох форм за вибором студента (текст дослідницької розвідки чи креативний проєкт). Обов'язковою умовою отримання високого балу за виконання індивідуального завдання є творчий підхід, оригінальність та своєчасність представлення завдання. Роботи, що отримали більше 20 балів подаються на Всеукраїнський Шекспірівський конкурс ім. Віталія Кейса, що проходить під егідою МОН України.

№	Вид роботи	Бал	Форма презентації
1.	Написання індивідуального дослідницького завдання з актуальних проблем курсу	20	Паперова версія твору
2	Підготовка індивідуального креативного проєкту з актуальних проблем курсу	20	Цифрова версія

Методичні рекомендації щодо написання індивідуального дослідницького завдання (на прикладі порівняння кіноверсії та першоджерела)

- Оберіть проблематику за темою курсу та релевантний їй Шекспірівський твір і/або його екранізацію;
- Підготуйте огляд загальнонаукової інформації з обраної проблематики (конфліктна ситуація, смислове поле, полемічний дискурс тощо) та визначте коло глобальних викликів, що її спричинюють, супроводжують чи породжувані нею.

- Перечитайте повну версію тексту із паралельним переглядом кіно- (театральної) версії (за необхідності)
- Проаналізуйте текст(и) Шекспіра або /та його (їх) інтерпретацію режисерами та сценаристами за наступним планом:
 1. Контекст створення аналізованого твору та його акультурація в сучасному соціокультурному просторі.
 2. Визначення тих актуальних проблемних зон, викликів та суспільно-політичних, морально-психологічних, етико-культурних запитів соціуму та індивідуума, яким вони відповідають
 3. Вибір методології аналізу, розробка його алгоритму.
 4. Зіставлення конкретних гострих суспільних та персоналістичних колізій з тими моделями їх репрезентації, які репрезентовані у тексті(ах) Шекспіра та/чи «напрацьовані» шекспірівським дискурсом.
 5. Виявлення епістемологічної продуктивності та антропокреативного потенціалу шекспірівського дискурсу в контексті пошуків відповідей на глобальні виклики сучасності.
- Оформіть текст дослідницької розвідки або креативний проєкт згідно вимог, викладених на сайті Український шекспірівський портал (Конкурси, Шекспірівський конкурс ім. Віталія Кейса – 2020).

Вимоги до роботи:

1. Титульний аркуш із темою (вказати, який саме текст аналізується), та прізвищем студента, номером групи.
 - Дослідницька частина – макс. 20 друкованих сторінок (шрифт Times New Roman, кегль 14), наприкінці частини необхідно вказати вихідні дані аналізованого художнього тексту та критичних джерел, якщо такі були використані; Креативний проєкт див. вимоги на сайті Український шекспірівський портал (Конкурси, Шекспірівський конкурс ім.Віталія Кейса – 2020).

8. Види контролю і система накопичення балів

			Вид контрольного заходу	Контр. заходів	Балів за 1 захід	Усього балів
Поточний контроль знань	Тематичний розділ 1	1	Тест з термінологічно-категоріального апарату курсу	1	10	10
		2	Тест за матеріалами I модулю)	1	5	5

		3	Реферат за прочитаним іншомовним науковим текстом	1	15	15
Поточний контроль знань	Тематичний розділ 2	4	Тест (за прочитаними текстами модулю II, Тематичного розділу 2)	1	10	10
		5	Тест (за інтермедіальними проєкціями модулю II, Тематичного розділу 2)	1	5	5
Поточний контроль знань	Тематичний розділ 3	6	Тест (за прочитаними текстами модулю III, Тематичного розділу 3)	1	10	10
		7	Тест (за інтермедіальними проєкціями модулю III, Тематичного розділу 3)	1	5	5
Підсумкова аттестація		8	Індивідуальне дослідницьке завдання або креативний проєкт	1	20	20
		9	Підсумковий тест за матеріалом курсу	1	10	10
			Залік	1	10	10
Усього						100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

1. Бандровська О. Сучасний Шекспір: художня аксіологія трагедії «Юлій Цезар» у кіноверсії Паоло і Вітторіо Тавіані «Цезар має померти» // *Ренесансні студії*. – Запоріжжя: 2019. – Вип. 31-32. – С. 268-282. – URL: <http://rs-journal.kpu.zp.ua/archive/31-32-2019/18.pdf>.
2. Блум Г. Західний канон: книги на тлі епох. – Київ: Факт, 2007.
3. Борискіна К. Специфіка реконтекстуалізації римської п’єси В. Шекспіра «Юлій Цезар» за часів становлення тоталітарних режимів в Європі // *Ренесансні студії*. – Запоріжжя: 2015. – Вип. 23-24. – С. 98-112. – URL: <http://rs-journal.kpu.zp.ua/archive/23-24-2015/8.pdf>.
4. Борискіна К. Специфіка трансформації п’єси «Юлій Цезар» В. Шекспіра в контексті просвітницького абсолютизму // *Ренесансні студії*. – Запоріжжя: 2014. – Вип. 22. – С. 31-47. – URL: <http://rs-journal.kpu.zp.ua/archive/22-2014/5.pdf>.
5. Гейнс Б. «Бути чи не бути» Ернеста Любича: Гамлет, Гітлер і Голокост // *Шекспірівський дискурс*. – Запоріжжя, 2010. – Вип. 1. – С. 248-261.
6. Енглєр Б. Пасажі, якими ми живемо: Шекспір у європейській культурі. // *Шекспірівський дискурс*. – Запоріжжя, 2010. – Вип. 1. – С. 167-176.
7. Корнелюк Б. Стратегії творення художнього універсуму в екранізації «Річарда III» Р. Лонкрейна: модернізація чи політемпоральний синтез? –

URL: hakespeare.znu.edu.ua/uk/korneljuk-bogdan-strategii-tvorennja-hudozhnogo-universumu-v-ekranizacii-richarda-iii-r-lonkrejna-modernizacija-chi-politemporalnijsintez/.

8. *Корнелюк Б. І*, in this weak piping time of peace: перший монолог шекспірівського Річарда III як маніфест кризи ідентичності // *Ренесансні студії*. – Запоріжжя: 2019. – Вип. 31-32. – С. 256-267. – URL: <http://rs-journal.kpu.zp.ua/archive/31-32-2019/17.pdf/>
9. *Лімборський І*. Шекспір сьогодні: проблеми рецепції і транслятики спадщини англійського поета у глобальних проєкціях постсучасного світу // *Шекспірівський дискурс*. – Запоріжжя, 2010. – Вип. 1. – С. 141-152.
10. *Михед Т*. #NOFEARSHAKESPEARE #CANON #UA // *Ренесансні студії*. – Запоріжжя: 2018. – Вип. 29-30. – С. 185-204. – URL: <http://rs-journal.kpu.zp.ua/archive/29-30-2018/13.pdf>.
11. *Пронкевич О*. Шекспір і популярна культура // *Шекспірівський дискурс*. – Запоріжжя, 2010. – Вип. 1. – С. 262-271.
12. *Соколянський М*. Глобальна антологія шекспірівських сонетів // *Шекспірівський дискурс*. – Запоріжжя, 2010. – Вип. 1. – С. 262-271.
13. *Торкут Н*. Антропокреативний потенціал вигнання: уроки Шекспіра / *Наталія Торкут* // *Ренесансні студії*. – Запоріжжя : КПУ, 2016. – Вип. 25-26. – С. 161-195.
14. *Торкут Н. В*. Шекспір: Історія та драматичні хроніки // *Вільям Шекспір. Історичні хроніки: Пер з англ. (Б-ка світ. літ.)*. – Харків: Фоліо, 2004. – С. 3-34.
15. *Торкут Н*. Гамлетизм: українська версія (пролегомени до дискусії) // *Ренесансні студії*. – Запоріжжя : КПУ, 2015. – Вип. 23-24. – С. 147-180.
16. *Торкут Н*. Гамлетівський концепт у світлі перекладознавчої компаративістики // *Літературна компаративістика*. – Вип. II. – Київ: ПЦ «Фоліант», 2005. – С. 273-285.
17. *Торкут Н*. Перекладознавчі проєкції міждисциплінарного діалогу (на матеріалі української шекспіріани) // *Грані сучасного перекладознавства: колективна монографія*. – Запоріжжя: КПУ, 2011. – С. 78–112.
18. *Торкут Н*. Трагічне крещендо Шекспірової музи // *Вільям Шекспір. Трагедії: Пер з англ. (Б-ка світ. літ.)*. – Харків: Фоліо, 2004. – С. 3-38.
19. *Торкут Н*. Шекспір як культурна метафора в контексті пошуків європейської // *Шекспірівський дискурс*. – Запоріжжя: КПУ, 2011. – Вип. 1. – С. 178–192.
20. *Торкут Н*. Шекспірознавчий дискурс ХХ століття: специфіка і тенденції // *Ренесансні студії*. – Запоріжжя, 2003. – Вип.. 9. – С. 65-74.
21. *Торкут Н., Борискіна К*. Літературні римейки Шекспірового «Гамлета» в епоху постмодернізму: типологія і поетика // *Держава та регіони. Серія: Гуманітарні науки*. – Запоріжжя: ГУ “ЗІДМУ”, 2009. – № 1-2. – С. 31-40.

22. *Торкут Н., Борискіна К.* Специфіка та роль солілоквиїв у римській п'єсі «Юлій Цезар» В. Шекспіра // Держава та регіони. Серія : Гуманітарні науки – Запоріжжя: КПУ, 2016. – № 3-4. – С. 3-8.
23. *Торкут Н., Лазаренко Д.* «Гертруда і Клавдій» Дж. Апдайка як текстоцентрична літературна проекція «Гамлета» В. Шекспіра / Ренесансні студії. – Вип. 14-15. – Запоріжжя, 2010. – С. 234-254.
24. *Франсен П.* Шекспірові сонети: від ключа до культурного конструкту // Шекспірівський дискурс. . – Запоріжжя, 2010, – Вип. 1. – С. 65-84.
25. *Холлидей Ф.Е.* Шекспир и его мир. – М., 1986.
26. *Черняк Ю.І.* Аксіологічна семантика образу Гамлета в контексті смисложиттєвих пошуків особистості // Ренесансні студії. – Запоріжжя : КПУ, 2010. – Вип. 14–15. – С. 3–27.
27. *Черняк Ю. І.* Шекспірівський Гамлет як антропологема рефлексивної налаштованості індивідуума (спроба філософського аналізу) // Нова парадигма: [журнал наукових праць]– Вип. 80. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – С. 31–44.
28. *Черняк Ю. І.* Шекспірівський дискурс в Україні XIX ст.: специфіка і механізми структурування. // Держава та регіони. – Серія: Гуманітарні науки. – Запоріжжя: КПУ, 2010. – № 3. – С. 42–46.
29. *Шайтанов І.* Шекспир. – М.: Молодая гвардия, 2013.
30. *Шекспировская энциклопедия / Под ред. Стэнли Уэллса при участии Джеймса Шоу.* – М.: Радуга, 2002. – URL: [www.livelib.ru > book > 100000736](http://www.livelib.ru/book/100000736).
31. *Электронная энциклопедия «Мир Шекспира».* – URL: www.world-shake.ru.
32. *A Dictionary of Shakespeare» / Ed. by Stanley Wells with the assistance of James Shaw.* – Oxford, New York Oxford University Press. – URL: www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780192800640.001.0001/acref-9780192800640.
33. *Chernyak Y.* Shakespeare as a Sovietism: the red lines on the map of the Ukrainian Shakespeareana // Romanian Shakespeare Journal. – Bucharest, 2013. – № 1 (1). – P. 12–17.
34. *Cherniak Y.* Ukraine. // The Oxford Companion to Shakespeare / Ed. by Michael Dobson & Stanley Wells. – Oxford: Oxford University Press, 2016. – P. 540-541.
35. *Shurbanov A.* Shakespeare's Proleptic Refashioning of the Renaissance Sonnet Globe // Шекспірівський дискурс. – Запоріжжя, 2011. – Вип. 2. – С. 128-144.
36. *Smith M.E.* Influence Around the Shakespeare's Globe // Шекспірівський дискурс. – Запоріжжя: КПУ, 2011. – Вип. 2. – С. 164-202.
37. *Torkut N.* «Hamlet is not a mirror, but a mine-detector»: Kozintsev's Film at the Crossroads of Polar Interpretations // Global Shakespeare journal / editor-in-chief Dr. George Volceanov. – Bucharest, 2014. – Vol. I. – Issue 1. – P. 88–112.
38. *Torkut N.* Les Kurbas's Tradition in Ukrainian Shakespeare Productions // European Stages. – Volume 7. – No. 1 (Fall 2016, Special Issue: Shakespeare in

Europe, 2016). – URL: <http://europeanstages.org/2016/10/21/les-kurbass-tradition-in-ukrainian-shakespeare-productions/>

39. *Torkut N., Cherniak Y.* Ukrainian Hamlet and «hamletizing» Ukraine: «Will you play upon this pipe?» // Ренесансні студії. – Запоріжжя, 2014. – Вип. 22. – С. 98-115.

Інформаційні ресурси:

1. Наукова електронна бібліотека: <http://www.elibrary.ru>
2. <http://HyperHamlet.unibas.ch/>
3. Проект «Гутенберг»: <http://www.gutenberg.net/>
4. Ресурси з літератури Середніх віків, Відродження, XVII та XVIII ст.:
<http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-17E2E266F13D0/list-B407A47B26>
5. https://en.wikipedia.org/wiki/Outline_of_William_Shakespeare
6. <http://shakespeare.mit.edu/>
7. <https://www.biography.com/writer/william-shakespeare>

Погоджено _____

навчальний відділ

« _____ » _____

